

LANDSSAMTÖK LÍFEYRISSJÓÐA

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 13. október 2014

Umsögn frá Landssamtökum lífeyrissjóða (LL) um mál nr. 3 á 144. löggjafarþingi, frumvarp til laga um ýmsar forsendur til fjárlaga fyrir árið 2015.

Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis hefur með tölvupósti þann 23. september sl. leitað eftir umsögn LL um framangreint frumvarp.

Í frumvarpinu eru lagðar til nokkrar breytingar en einkum tvær þeirra varða lífeyrissjóðina, annars vegar sú stefna að leggja niður framlag til lífeyrissjóða sem ætlað er að jafna örorkulífeyrisbyrði milli sjóðanna og hins vegar að ríkið hyggist ekki koma að fjármögnun atvinnutengdrar starfsendurhæfingar. Bæði þessi atriði varða ætlaðar breytingar á lögum um tryggingagjald nr. 113/1990.

Athugasemdir vegna niðurfellingar framlags til jöfnunar örorkulífeyrisbyrði

Í frumvarpinu er lagt til að tekjur lífeyrissjóða af tryggingagjaldi sem ætlað er til jöfnunar og lækkunar örorkubyrði lífeyrissjóða verði lækkað um 20% árlega næstu fimm ár en að þeim tíma liðnum er framlaginu lokið. Í 4. tölul. 2. mgr. 3. gr. og 18. gr. laga um tryggingagjald nr. 113/1990 er gert ráð fyrir því að 0,325% hlutdeild í tryggingagjaldi sé varið til jöfnunar örorkubyrði. Þetta ákvæði kom inn í lögum með lögum nr. 177/2006 sem voru breytingarlög við lög nr. 113/1990 um tryggingagjald.

Í athugasemdum við lagafrumvarpið sem varð að lögum 177/2006 segir m.a.:

Örorkulífeyrisþegum hjá lífeyrissjóðum hefur fjölgað ört undanfarin ár og voru þeir orðnir tæplega 13.000 í desember 2005. Fjölgunin hefur numið 750–800 sjóðfélögum árlega undanfarin þrjú ár. Þá fer meðalaldur öryrkja lækkaði og er nú um 50 ár, en lækkaði meðalaldur öryrkja þýðir jafnframt aukin heildarútgjöld lífeyriskerfisins. Árið 2004 var örorkulífeyrir alls 29% af greiddum lífeyri lífeyrissjóða á almennum vinnumarkaði, eða tæpir 4 milljarðar króna, og um 5 milljarðar króna í lífeyriskerfinu í heild. Örorkubyrðin leggst misjafnlega þungt á lífeyrissjóði og getur numið allt frá 6% til 43% af lífeyrisgreiðslum sjóðanna. Í ljósi þess hve misþungt örorkulífeyrisgreiðslur falla á lífeyrissjóði þykir rétt að jafna þann aðstöðumun sem sjóðirnir búa við með einhverjum hætti.

Framlag til jöfnunar örorkubyrði var liður í almennum kjarasamningum á árinu 2005 en einnig kemur skýrt fram í athugasemdum er fylgdu frumvarpinu að með því sé „hins vegar lagt til að jöfnun örorkubyrði lífeyrissjóða eigi sér stað til frambúðar.“

Af framangreindu er ljóst að verði framlag til jöfnunar örorkubyrði lagt niður kemur það með afar mismunandi hætti niður á lífeyrissjóðunum og munu ákveðnir sjóðir á hinum almenna vinnumarkaði þurfa að skerða ellilífeyri um nokkur prósent verði framlagið lækkað og að

lokum fellt niður. Hér er á ferðinni stefna sem klárlega er í andstöðu við þá stefnu að nálgast „eitt lífeyriskerfi fyrir alla landsmenn“.

LL lýsa yfir verulegum áhyggjum verði það raunin að örorkuframlagið verði fellt niður enda getur það grafið undan almenna lífeyrissjóðakerfinu sem byggir á kjarasamningsbundinni skylduaðild. Hætt er við því að samstaðan um kerfið bjóði hnekki af enda má spyrja þeirrar spurningar, hver vilji greiða iðgjöld í lífeyrissjóð með þunga örorkubyrði?

Fjármögnun starfsendurhæfingarsjóða

Með frumvarpinu er lögð til breyting sem felur í sér framlengingu á ákvæði sem kveður á um að starfsendurhæfingarsjóðir fái ekki fjármögnun frá ríkinu á árinu 2015 en sama hefur verið uppi árin 2014 og 2013.

Á árinu 2008 var í kjarasamningum samið um að þróa nýtt fyrirkomulag starfsendurhæfingar. Jafnframt var samið um að sérstakt iðgjald yrði lagt á launagreiðendur frá og með 1. júní 2008 sem renna skyldi til endurhæfingarsjóðs. Ráð var fyrir því gert að ríkissjóður legði endurhæfingarsjóði sömu fjárhæð frá og með árinu 2009 þar sem starfsendurhæfing dregur úr örorkulífeyrisgreiðslum almannatrygginga. VIRK- Starfsendurhæfingarsjóður var í kjölfarið stofnaður þann 19. maí 2008.

Í tengslum við kjarasamninga á árinu 2011 voru aðilar vinnumarkaðarins og stjórnvöld sammála um mikilvægi þess að byggja upp markvissa starfsendurhæfingu. Urðu aðilar ásáttir um að kostnaðinum skyldi skipt í þrjá hluta.

Með lögum nr. 73/2011, um ráðstafanir í ríkisfjármálum, var lögum nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða breytt á þann veg að við þau var bætt ákvæði til bráðabirgða um skyldu lífeyrissjóða til að greiða til VIRK-Starfsendurhæfingarsjóðs vegna starfsendurhæfingar sjóðfélaga sem samsvarar 0,13% af samanlögðum iðgjaldsstofni. Þessi breyting byggði á þeim fyrirheitum stjórnvalda í tengslum við kjarasamninga að lögfest yrði skylda launagreiðenda til greiðslu 0,13% iðgjalds, lífeyrissjóðunum yrði gert skylt að greiða sem næmi 0,13% af iðgjaldsstofni og skyldi framlag ríkisins að vera hið sama, 0,13% frá og með 1. júlí 2013. Jafnframt var skipuð nefnd til að leggja drög að frumvarpi um atvinnutengda starfsendurhæfingu og starfsemi starfsendurhæfingarsjóða. Það var svo með lögum nr. 60/2012 sem settur var lagarammi um starfsemina. Samkvæmt lögnum er starfsendurhæfingarsjóðum ætlað verulega umfangsmikið starfssvið og stór hluti þeirra skjólstæðinga sem fá þjónustu VIRK-Starfsendurhæfingarsjóðs eru bersýnilega einstaklingar sem fá þjónustu sem öllum má vera ljóst að eigi að fá slíka þjónustu fjármagnaða af ríkinu. Í II. kafla laganna eru ákvæði um framlög til starfsendurhæfingarsjóða og er þar gert ráð fyrir fyrrgreindri jafnri skiptingu á framlagi atvinnurekenda, lífeyrissjóða og ríkisins.

Meginstarfsemi lífeyrissjóða á samkvæmt lögum að lúta að móttöku, varðveislu og ávöxtun iðgjalda og greiðslu lífeyris, sbr. 20. gr. laga nr. 129/1997. Greiðslur til lífeyrissjóða byggja á þeirri forsendu að fjármunirnir séu ætlaðir til lífeyrisgreiðslna. Sjóðfélagar geta átt rétt á ellilífeyri eða örorkulífeyri. Þróun á greiðslum örorkulífeyris hefur vaxið verulega frá stofnun lífeyrissjóðanna og hvílir afar þung örorkubyrði á sumum sjóðum. Þung örorkubyrði leiðir til lægri ellilífeyrisgreiðslna. Sú lagaskylda að leggja á lífeyrissjóði greiðsluskyldu til starfsendurhæfingarsjóða hefur verið réttlætt með því að starfsendurhæfing dragi úr örorkubyrði. Ef árangur næst af starfsendurhæfingu og aðili kemst á vinnumarkað að nýju dregur það úr greiðslum örorkulífeyris frá lífeyrissjóðum og almannatryggingum.

Samkvæmt lögum um atvinnutengda starfsendurhæfingu og starfsemi starfsendurhæfingarsjóða nr. 60/2012 er gert ráð fyrir þjónustu til einstaklinga sem aldrei hafa verið á vinnnumarkaði og hafa þar með að sama skapi aldrei átt aðild að lífeyrissjóði. Þetta fyrirkomulag byggir á því að ríkissjóður leggi starfseminni til fjármagn og því sé unnt að veita starfsendurhæfingu hvort sem aðilar hafa verið á vinnnumarkaði eður ei. Jafnvel þó VIRK-Starfsendurhæfingarsjóður eigi fjármuni til að standa undir skuldbindingum sínum þá réttlætir það ekki að ríkissjóður feli starfseminni verkefni sem bersýnilega eru ríkisins.

Í þessu sambandi skal áréttað að VIRK-Starfsendurhæfingarsjóður er ekki með ríkisábyrgð og ber sjóðnum lögum samkvæmt að eiga fyrir skuldbindingum sínum, sbr. 1. mgr. 15. gr. laganna en þar segir: „Sjóðurinn skal ábyrgjast skuldbindingar sínar með framlögum skv. 5.–7. gr. og skulu samþykktirnar (skipulagsskráin) miðast við að sjóðurinn geti staðið við þær.“

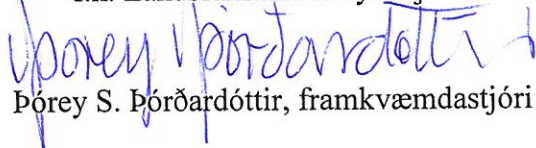
Sú staðreynd að sjóðurinn sé ekki skuldsettur og eigi fyrir áætluðum útgjöldum samkvæmt núverandi samningum réttlætir það ekki á nokkurn hátt að ríkisvaldið ætli að láta lífeyrissjóði koma að fjármögnun þess hluta starfsendurhæfingarsjóða sem með engum hætti er unnt að fella undir hlutverk lífeyrissjóða.

LL harma því mjög ef það verður raunin að stjórnvöld standa ekki við sinn hluta í fjármögnun á starfsendurhæfingu.

Með vísan í ofangreint skora Landssamtök lífeyrissjóða eindregið á nefndina að beita sér fyrir því að fallið verði frá ofangreindum áformum um breytingu á framlagi til jöfnunar örorkubyrði. Jafnframt að nefndin komi því skýrt til skila að sú starfsendurhæfing sem nú er veitt á vegum VIRK- starfsendurhæfingarsjóðs og stendur aðilum til boða, óháð því hvort þeir hafi verið á vinnnumarkaði, byggir á þeirri forsendu að ríkissjóður greiði sem nemur þriðjungi kostnaðar.

Virðingarfyllst

f.h. Landssamtaka lífeyrissjóða

Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri